

UČNI NAČRT NA PODROČJU OSKRBE RAN ZA MEDICINSKE SESTRE IN ZDRAVSTVENIKE:

PODIPLOMSKO
USPOSABLJANJE IZ
OSKRBE RAN –
EVROPSKO OGRODJE
KVALIFIKACIJ
RAVEN 6

Sebastian Probst, dipl. zdravstvenik, dr. klin. prakse, profesor viabilnosti tkiv in oskrbe ran, HES-SO, Univerza za uporabne znanosti in umetnosti Zahodne Švice, Šola za zdravstvene vede v Ženevi, Ženeva, Švica

Samantha Holloway, dipl. med. sestra, mag., izr. prof., Centre for Medical Education, School of Medicine, Univerza v Cardiffu, Wales, Združeno kraljestvo

Sara Rowan, dipl. med. sestra, mag. stroke, mag. fil., predavateljica, C3S – Clinical Scientific Support Services, CRA for NAMS Ltd, Selby UK, Firence, Italija

Andrea Pokorná, dipl. med. sestra, dr., izredna profesorica, višja predavateljica, Medicinska fakulteta, Masarykova univerza, Oddelek za zdravstveno nego, Brno, Češka republika; Zavod za zdravstvene informacije in statistiko Češke republike, Oddelek za ocenjevanje kakovosti nege, vodja oddelka, Praga, Češka republika

Uredniška podpora in usklajevanje: **Anne Wad**, sekretariat EWMA

Korespondenčni avtor: **Sebastian Probst**, sebastian.probst@hesge.ch

Ta članek naj se navaja kot: Probst S, Holloway S, Rowan S, Pokorná A: Wound Curriculum for Nurses: Post-registration qualification wound management – European Qualification Framework level 6, J Wound Care 2019; 28(Suppl 2b):1–33

© EWMA 2019

Vse pravice pridržane. Razmnoževanje, prenos ali kopiranje te publikacije brez pisnega dovoljenja ni dovoljeno. Nobenega dela te publikacije ni dovoljeno razmnoževati, shranjevati v sistem za pridobivanje podatkov ali prenašati v kakršni koli obliki ali na kakršen koli način, mehansko, elektronsko, s fotokopiranjem, snemanjem ali kako drugače, brez predhodnega pisnega dovoljenja Evropske zveze za oskrbo ran (EWMA) ali v skladu z ustrežno zakonodajo o avtorskih pravicah.

Čprav so se urednica, MA Healthcare Ltd. in EWMA zelo potrudili, da bi zagotovili točnost, niti MA Healthcare Ltd. niti EWMA ne odgovarjata za morebitne izpuščene napake ali netočnosti v tej publikaciji.

V imenu združenja EWMA objavila družba MA Healthcare Ltd.

Urednica: Rachel Webb

Založnik: Anthony Kerr

Objavila: MA Healthcare Ltd, St Jude's Church, Dulwich Road, London, SE24 0PB, UK

Tel.: +44 (0)20 7738 5454 e-pošta: anthony.kerr@markallengroup.com splet: www.markallengroup.com

Vsebina

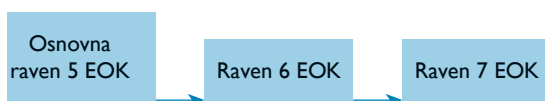
I. Uvod	4
I.1 Obseg, nameni in cilji učnega načrta	4
I.2 Format	5
I.3 Ciljna skupina	6
I.4 Okvir učnega načrta	6
2. Učni cilji in rezultati	7
3. Teme/učni cilji (enote študija)	8
Enota 1: Vloga preventive v oskrbi ran	8
Enota 2: Z dokazi podprta zdravstvena nega/z dokazi podprta zdravstvena praksa	8
Enota 3: Izobraževanje pacientov in spodbujanje samooskrbe	10
Enota 4: Vodenje primerov (oskrba, osredotočena na pacienta)	12
Enota 5: Rane in celjenje ran	13
Enota 6: Prehrana in celjenje ran	13
Enota 7: Vlažno celjenje ran	14
Enota 8: Mikrobiologija in rane	16
Enota 9: Antimikrobna sredstva, higiena in rane	16
Enota 10: Akutne rane	17
Enota 11: Debridement in rane	19
Enota 12: Alternativne ali nekonvencionalne možnosti zdravljenja ran	19
Enota 13: Razjede zaradi pritiska	20
Enota 14: Sindrom diabetičnega stopala	21
Enota 15: Golenje razjede	22
Enota 16: Raztrganine kože	23
Enota 17: Paliativna oskrba rane	24
Enota 18: Izvajanje zdravstvene oskrbe in zdravstvena ekonomika	25
Enota 19: Dokumentacija	26
4. Predviden obseg ur in metode učenja	27
5. Predlagana literatura	29
Učbeniki	29
Recenzije:	29
Spletni viri	29
Dokumenti EWMA	29
6. Glosar	30

I. Uvod

V zadnjih letih je bil po vsej Evropi pri oskrbi oseb z akutnimi in kroničnimi ranami ter ranami v paliativni oskrbi dosežen ogromen napredek. Približanje znanja, ki temelji na dokazih in najboljših praksah, vsem medicinskim sestram in zdravstvenikom (diplomiranim medicinskim sestram/zdravstvenikom v določeni državi, ki jim je dovoljeno delati samostojno) je ključni cilj Evropske zveze za oskrbo ran (EWMA). V ta namen je EWMA pripravila učni načrt za medicinske sestre in zdravstvenike, usklajen z učnim načrtom EWMA na področju celjenja ran za zdravnike, ki ga je aprila 2015 odobrilo Evropsko združenje zdravnikov specialistov (European Union of Medical Specialists, UEMS).¹

Ker poklicne kvalifikacije v Evropi niso vse na enaki ravni, dodiplomski učni načrti pa se lahko razlikujejo, se pripravljajo trije učni načrti, ki se nanašajo na različne ravni evropskega ogrodja kvalifikacij (EOK). Učni načrt za raven 5 EOK je že izdelan in je bil objavljen decembra 2017. Ta učni načrt je namenjen za raven 6 EOK². Učni načrt za raven 7 EOK bo na voljo kmalu.

Učne načrte EWMA je mogoče prilagoditi tako, da bodo ustrezali kompetencam, ki se pričakujejo na ravni 5, 6 ali 7, odvisno od stopnje dodiplomske izobrazbe udeležencev (študentk in študentov zdravstvene nege).

I.1 Obseg, nameni in cilji učnega načrta

V tem učnem načrtu se upošteva, da imajo posamezniki s kroničnimi ranami zelo specifične potrebe po terapiji in oskrbi, povezane z njihovo klinično sliko in izzivi, povezanimi z več pridruženimi boleznimi. Izraz »kronične rane« v nadaljevanju izrecno vključuje rane, ki se ne celijo (ali ki se težko celijo). Poleg tega vključuje tudi rane, ki glede na trajanje ne spadajo v kategorijo kroničnih ran, vendar veljajo za kronične rane in je zato večja verjetnost kroničnega poteka (tj. razjede zaradi pritiska). Da bi lahko medicinske sestre in zdravstveniki uporabljali celostni pristop k posameznikom z ranami ter jih obravnavali učinkovito, morajo imeti posebno znanje in praktične spretnosti ter biti poučeni o varnosti pacienta, lokalni oskrbi rane, pacientovem splošnem stanju in multidisciplinarnem tiskem delu. Proces zdravstvene nege zagotavlja celovit okvir za učni načrt in upošteva rezultate intervencij med izvajanjem nege (preprečevanje, diagnostika in zdravljenje).

V učnem načrtu so obravnavane celovite intervencije zdravstvene nege, kot so intervencije za oceno, načrtovanje in vrednotenje v zvezi s posamezniki z akutnimi in kroničnimi ranami. Študentom bi morali omogočiti, da razširijo svoje znanje o oskrbi ran in s tem pridobijo posebne kompetence. To zajema eksplicitno poznavanje odnosov med osnovnimi boleznimi in nastankom kroničnih ran ter njihovo oskrbo, ki temelji na smernicah, v smislu vzročnega, lokalnega in sočasnega zdravljenja.

Namen učnega načrta pa je tudi pomagati medicinskim sestram in zdravstvenikom razviti sposobnost ocenjevanja psihosocialnih in vedenjskih vidikov pacientov z ranami ter povečati kakovost življenja pacientov. Namen učnega načrta je študente opremiti s teoretičnimi in praktičnimi spretnostmi, ki jim bodo pomagale pri ustreznem odločanju (z dokazi podprta zdravstvena nega in praksa, problemsko učenje, praktično učenje). Poseben poudarek je namenjen sposobnosti medicinskih sester in zdravstvenikov, da razvijejo individualni načrt zdravstvene nege, ki upošteva edinstvene okoliščine in pridružene bolezni pacienta.

Poklicni obseg prakse in kodeks ravnanja veljata za temeljni in ključni komponenti pri usmerjanju prakse zdravstvene nege. V zvezi s poklicnimi mejami bi bilo treba zagotoviti in opredeliti jasno usmerjanje

(formalno dovoljenje za določeno skupino strokovnih delavcev za opravljanje posebnih nalog, opredeljenih z nacionalno zakonodajo), na primer v zvezi s posegi, kot je debridement. Te meje so navadno opredeljene skladno z nacionalnimi ali lokalnimi priporočili ali zakonodajo in zato v učnem načrtu niso vključene.

1.2 Format

V učnem načrtu so povzeti zahtevani učni cilji, povezani z multidisciplinarnim pristopom k obravnavi posameznikov z ranami, ki naj bi se vključil v širše podiplomsko usposabljanje. Učni načrt bi lahko vključil v druge ustrezne programe podiplomskega usposabljanja ali ga znotraj njih prilagodili.

Opisniki, ki opredeljujejo ravni v evropskem ogrodju kvalifikacij (EOK) ^{4*}			
	Znanje	Spretnosti	Odgovornost in samostojnost
	V okviru EOK je znanje opisano kot teoretično in/ali podatkovno.	V okviru EOK so spretnosti opisane kot kognitivne (vključujejo uporabo logičnega, intuitivnega in ustvarjalnega mišljenja) in praktične (vključujejo ročne spretnosti in uporabo metod, gradiv, orodij in instrumentov).	V okviru EOK sta odgovornost in samostojnost opisani kot sposobnost učenca, da znanje in spretnosti uporablja samostojno in odgovorno.
Raven 5 [§] Učni rezultati na ravni 5 so:	celotno, specializirano, podatkovno in teoretično znanje na področju dela ali študija in zavedanje o mejah tega znanja	celoten nabor kognitivnih in praktičnih spretnosti, potrebnih za pripravo ustvarjalnih rešitev abstraktnih problemov	vodenje in nadzor v okviru delovnih ali študijskih dejavnosti, pri katerih spremembe niso predvidljive; pregled in razvijanje svojega delovanja in delovanja drugih
Raven 6 [¶] Učni rezultati na ravni 6 so:	poglobljeno znanje s področja dela ali študija, skupaj s kritičnim razumevanjem teorij in načel	zahtevnejše spretnosti, ki dokazujejo obvladanje in inovativnost, potrebne za reševanje kompleksnih in nepredvidljivih problemov na specializiranem področju dela ali študija	vodenje kompleksnih tehničnih ali strokovnih dejavnosti ali projektov, prevzemanje odgovornosti za sprejemanje odločitev v nepredvidljivem delovnem ali študijskem okviru; prevzemanje odgovornosti za vodenje strokovnega razvoja posameznikov ali skupin
*Ogrodje kvalifikacij za evropski visokošolski prostor zagotavlja opisnike za tri cikle, o katerih so se dogovorili ministri za visoko šolstvo na zasedanju v Bergnu maja 2005 v okviru bolonjskega procesa. Opisnik za posamezni cikel ponuja splošno izjavo o tipičnih pričakovanih glede dosežkov in sposobnosti, povezanih s kvalifikacijami, ki pomenijo zaključek navedenega cikla. ⁴ [§] Opisnik za kratki cikel, ki ga je oblikovala skupna pobuda za kakovost kot del bolonjskega procesa (ki je lahko v okviru prvega cikla ali povezan z njim), ustreza učnim izidom za raven 5 EOK. [¶] Opisnik za prvi cikel ustreza učnim izidom za raven 6 EOK.			

Učni cilji (rezultati) so skladno z Bloomovo taksonomijo v okviru vseh enot predstavljeni v naslednjih kategorijah³:

- znanje/kognitivno (K),
- pragmatične, psihomotorične spretnosti (P),
- poučenost/vedenje (A).

Ker je ta učni načrt predlagan za vključitev v obstoječe programe v različnih evropskih državah, konkretne podrobnosti o metodah poučevanja in učenja ter o metodah ocenjevanja in vrednotenja vanj niso vključene. Te metode bi morale biti skladne s strukturami, ki jih uporablja izvajalec izobraževanja, hkrati pa bi morale v skladu z lokalno zakonodajo in postopki (pravni postopki in postopki akreditacije) vključevati vsebino in učne cilje, določene v tem učnem načrtu.

1.3 Ciljna skupina

Minimalna zahteva je uradno priznana poklicna vloga splošne/diplomirane medicinske sestre ali zdravstvenika v skladu z zakonodajo EU⁴ z diplomom medicinske sestre ali zdravstvenika v ustrezni državi ali enakovredno diplomom. Za študij po tem učnem načrtu se priporoča, da medicinska sestra/zdravstvenik po zaključku osnovnega usposabljanja opravi najmanj šestmesečno poklicno usposabljanje.

1.4 Okvir učnega načrta

Učni načrt je zasnovan modularno. Vključuje:

- Devetnajst enot študija, ki imajo skupaj najmanj 116 učnih enot (po 45 minut).
- Samostojno učenje, ki temelji na strukturiranih nalogah v okolju, povezanem z zdravstveno oskrbo, enakovredno 50 delovnim uram.
- Praksa pod nadzorom na delovnem mestu.

Delovna obremenitev (minimalno število ur):

Neposredno poučevanje	116
Nadzorovana praksa	50
Učenje na delovnem mestu (samostojno učenje)	59
Izpit (vključno s pripravo)	50
Skupaj:	275

Za pretvorbo delovne obremenitve v evropske kreditne točke (ECTS) so na voljo pretvorbene tabele. Skladno s sprejeto pretvorbo je ena kreditna točka enaka približno 25–30 uram delovne obremenitve študentov.

To mora potekati v različnih zdravstvenih ustanovah s kliničnimi izkušnjami pri obravnavi oseb s kroničnimi ranami ali ranami, ki se ne celijo. Nadzorovano prakso mora opravljati priznan strokovnjak za oskrbo ran (v skladu z lokalnimi ali nacionalnimi pravili zdravstvenih ustanov). Vključevati mora 50 ur dela (40 ur za praktično usposabljanje in 10 ur za pisno poročilo).

Opisani učni izid ustreza ravni 6 evropskega ogrodja kvalifikacij (EOK). Evropsko ogrodje kvalifikacij (EOK) je orodje za pretvorbo, ki omogoča komunikacijo in primerjavo med sistemi kvalifikacij v Evropi.²

Viri

- 1 European Union of Medical Specialists. Training Requirements Wound Healing for all Medical Specialties, which include Wound Healing in their Curricula. 2017; <https://tinyurl.com/yaa23uy9> (obiskano 28. januarja 2019)
- 2 Evropska komisija. How does the European Qualifications Framework (EQF) work. <https://tinyurl.com/hkca4mg> (obiskano 28. januarja 2019)
- 3 Bloom BS. The classification of educational goals. V: Taxonomy of educational objectives: I: Handbook I: cognitive domain. David McKay Company, 1956
- 4 Keighley T. European Union Standards for Nursing and Midwifery: Information for Accession Countries. (2. izdaja) 2009, <https://tinyurl.com/ya4ufmd9> (obiskano 28. januarja 2019)

2. Učni cilji in rezultati

K: Znanje/teoretične spretnosti se preverijo z izpitom

P: Praktične spretnosti/uporaba znanja se preverjajo v praksi kot klinične spretnosti

A: Poučenost/vedenje se ocenjuje kot sestavni del spretnosti, povezanih s prakso

Pričakuje se, da je samostojno učenje sestavni del učnega procesa.

Raven izobraževanja/učni rezultati so usklajeni z evropskim ogrodjem kvalifikacij (EOK) (ali so bili oblikovani tako, da ustrezajo EOK) v skladu z ravno 6¹. Po uspešnem zaključku študijskega programa bo posameznik pridobil 11 kreditnih točk (ECTS) iz oskrbe ran in bo lahko zaprosil za akreditacijo v skladu z morebitno dodatno lokalno zakonodajo v zadevni državi.

Viri

¹ Evropska komisija. How does the European Qualifications Framework (EQF) work. <https://tinyurl.com/hkca4mg> (obiskano 28. januarja 2019)

3. Teme/učni cilji (enote študija)

Enota 1: Vloga preventive v oskrbi ran

Cilj

Cilj te enote študija je izboljšati znanje in razumevanje pomena preventive v zvezi z dejavniki tveganja za nastanek kronične rane, vključno z različnimi ravnmi preventive, zlasti tveganja širjenja okužbe.

Učni rezultati

Ob zaključku enote bo študent znal:

K: podati različne opredelitve primarne, sekundarne in terciarne preventive

K: opisati cilje preprečevanja ran pri kronični bolezni (sladkorna bolezen, žilne bolezni in druge bolezni z večjim tveganjem za nastanek ran)

P: začeti izvajati preventivne ukrepe glede na vrsto kronične bolezni in stanje posameznega pacienta

P: izvajati preventivne strategije (npr. osnovna higiena rok in zmanjševanje pritiska)

P: pripraviti individualni načrt zdravstvene nege za posamezne paciente

A: zavedati se pomena preventive

A: razumeti pomen vloge medicinskih sester in zdravstvenikov pri preprečevanju ran

Vsebina enote študija

- Stopnje preventive in ukrepi preventive (primarna, sekundarna in terciarna preventiva)

- Vloga medicinske sestre/zdravstvenika pri preprečevanju kroničnih ran
- Zahteve glede profilakse pri preprečevanju ponovitve sekundarnih zapletov (preventiva in profilaksa sta obravnavani tudi v več drugih enotah: 2, 6, 8, 13, 14 in 15):
 - Nega kože
 - Prerazporeditev pritiska
 - Kompresijska terapija

Enota 2: Z dokazi podprta zdravstvena nega/z dokazi podprta praksa

Cilj

Cilj te enote študija je poglobiti znanje o zdravstveni negi, utemeljeni na dokazih, in prenesti spoznanja v prakso.

Učni rezultati

Ob zaključku enote študija bi moral študent znati:

K: opredeliti ključne točke in določanje ciljev z dokazi podprte zdravstvene nege

K: proučiti razpoložljive dokaze, ki opisujejo intervencije pri oskrbi ran, ter oceniti, ali so merodajen vir informacij

K/P: proučiti strokovno literaturo o oskrbi ran glede na datum objave, pomembnost in stopnjo dokazov

K/P: razlikovati med razpoložljivimi ocenjevalnimi instrumenti, orodji in/ali lestvicami ter njihovo morebitno uporabo in področji uporabe

K: razpravljati o teoretičnih podlagah, ki se uporabljajo za preprečevanje ran
K: razpravljati o trenutnem stanju in opredeljenih izzivih, povezanih z na dokazih utemeljeno zdravstveno nego in oskrbo ran
K: razpravljati o z dokazi podprtimi strategijami in ukrepi za preprečevanje ran ter jih uporabljati
K: razpravljati o različnih zasnovah študija
K: opredeliti klinično pomembno raziskovalno vprašanje
K/P: uporabiti ustrezno zasnovano študija za klinično pomembno raziskovalno vprašanje
P: kritično brati literaturo o oskrbi ran
P: sprejemati odločitve na podlagi notranjih in zunanjih dokazov, ob upoštevanju želja pacienta ter lokalnih kliničnih in pravnih razmer (notranji dokazi vključujejo projekte izboljšanja kakovosti v zdravstvenih ustanovah, pobude za upravljanje rezultatov in klinično strokovno znanje; zunanji dokazi vključujejo sistematične preglede, randomizirana kontrolirana preskušanja, najboljše prakse in smernice klinične prakse, ki govorijo v prid spremembi klinične prakse)
P: izvajati naloge pri oskrbi ran na podlagi analize stanja v zvezi z določenimi primeri pacientov z uporabo na dokazih temelječih rešitev
P: strokovnim ugotovitvam na področju z dokazi podprte zdravstvene nege določiti praktične ukrepe
P: začeti izvajati različno usmerjene preventivne ukrepe glede na kronično bolezen in posameznikovo stanje
P: uporabljati obstoječe instrumente, orodja in/ali lestvice za ocenjevanje ran, namenjene posebnim ciljnim skupinam, in interpretirati rezultate

P: izbrati in uporabljati instrumente za oskrbo ran pri različnih skupinah pacientov, primerjati različne vrednosti in reševati konflikte z ugotovitvami z dokazi podprte zdravstvene nege in praktično vsakodnevno rutino v zdravstveni negi ter znati postavljati vprašanja in kritično razmišljati

A: zavedati se, da je treba slediti novim znanstvenim spoznanjem in dvomiti o obstoječih spoznanjih

A: poznati prednosti in slabosti ocenjevalnih instrumentov v z dokazi podprti zdravstveni negi

Vsebina enote študija

- Načela z dokazi podprte zdravstvene nege
- Koraki, potrebni za izvajanje z dokazi podprte zdravstvene nege
- Vpliv z dokazi podprte zdravstvene nege na oskrbo oseb s kroničnimi ranami
- Razvrstitev dokazov v skladu s priznano hierarhijo dokazov
- Kritična analiza raziskovalnih študij
- Klinična preskušanja na področju oskrbe ran
- Pregled objavljene literature
- Nacionalne in mednarodne institucije na področju z dokazi podprte zdravstvene nege in kroničnih ran (npr. smernice, priporočila), na primer dokumenti o stališču NPUAP/EPUAP, EWMA
- Predstavitev različnih vrst ocenjevalnih instrumentov, orodij in/ali lestvic ter priporočene uporabe in omejitev teh instrumentov

Enota 3: Izobraževanje pacientov in spodbujanje samooskrbe

Cilj

Cilj te enote je razložiti pomen izobraževanja pri obravnavi oseb z akutnimi in kroničnimi ranami. Cilj je tudi izboljšati sposobnost udeležencev, da pacientu in njegovim svojcem zagotovijo informacije o njegovem posebnem zdravstvenem stanju in potrebah/možnostih samooskrbe na podlagi načel oskrbe, osredotočene na pacienta.

Učni rezultati

Ob zaključku enote študija bi moral študent znati:

K: obravnavati načela samooskrbe pri posameznikih s kroničnimi ranami/boleznijo

K: oceniti postopke za izobraževanje oseb z akutnimi in kroničnimi ranami na podlagi ocene različnih izobraževalnih konceptov

K: opredeliti zahteve za pripravo individualiziranega izobraževalnega načrta, primerne za določenega pacienta, ob upoštevanju njegove bolezni in stanja

K: priporočiti uporabo različnih orodij za ocenjevanje, da pridobi informacije, koliko je pacient seznanjen s svojim stanjem, in da ugotovi, kako se pacient uči

K/P: oblikovati ustrezna klinična vprašanja na podlagi ocene razpoložljivih raziskav in virov raziskav

K: opredeliti negovalno diagnozo (npr. glede na diagnostične postopke, ki jih priporoča združenje NANDA International (NANDA-I)¹, in jo primerjati z medicinsko diagnozo. NANDA-I si prizadeva olajšati razvoj, izpopolnjevanje, razširjanje in uporabo standardizirane diagnostične terminologije zdravstvene nege.

Sistematični diagnostični postopki, ki jih opredeljuje NANDA, se pogosto uporabljajo v Srednji Evropi, medtem ko druge države uporabljajo alternativne sisteme. Terminologijo je treba prilagoditi diagnostični terminologiji, ki se uporablja v posamezni državi.

A/K: oceniti/razložiti vpliv psihosocialnih ali vedenjskih dejavnikov, ki lahko vplivajo na pacientov odziv na bolezen

K: sistematično oceniti sposobnost pacienta za samooskrbo na podlagi ciljev, opredeljenih v načrtu izobraževanja pacienta

P: uporabljati standardizirano terminologijo (npr. NANDA)¹ v zvezi s specifično negovalno diagnostiko, ki se nanaša na paciente z ranami

P: izdelati izobraževalni načrt, osredotočen na pacienta, ki temelji na oceni pacientovih zmožnosti za izobraževanje

P: na podlagi razumevajočega in strokovnega pogovora ugotoviti seznanjenost pacienta z njegovo boleznijo

K: obravnavati primernost in uporabo samooskrbe pri posameznikih z rano

K: prevzeti odgovornost za izobraževanje pacienta s kronično rano in njegovih svojcev/skrbnikov, kadar je to primerno, da se pacientu omogoči samooskrba

A: oceniti vpliv pacientovih strahov in napačnih predstav o njegovem telesu na njegovo vedenje

A: priznati spodbujanje samooskrbe pacientov kot sestavni del izobraževanja pacientov

A: sprejeti potrebo po vključitvi pacientov in njihovih svojcev/skrbnikov v postopek odločanja

Vsebina enote študija

- Vloga medicinske sestre in zdravstvenika v procesu izobraževanja pacienta v zvezi s posamezniki z ranami
- Potrebe oseb z akutnimi in kroničnimi ranami po izobraževanju
- Cilji izobraževanja na področju oskrbe ran in elementi izobraževalnega procesa
- Prepoznavanje zmožnosti posameznika (in/ali njegovih svojcev/skrbnikov), da se izobražuje
- Različni elementi izobraževanja in razlike med njimi glede ciljev in uporabe: informiranje, usposabljanje, poučevanje

- Izobraževalna orodja (izbira in uporaba brošur in različnih vrst medijev)
- Ocenjevanje izobraževalnega procesa
- Cilji izobraževanja za spodbujanje samooskrbe
- Vloga motivacije in povezanosti pri izobraževanju pacientov
- Posameznikovo razumevanje rane in/ali bolezni
- Pomen vloge svojcev in/ali skrbnikov v procesu izobraževanja
- Spodbujanje samooskrbe (omejitve pri vsakodnevni dejavnosti, ki izhajajo iz zdravstvenih omejitev zaradi kroničnih ran, in posledice za samooskrbo):
 - Koncept samooskrbe v obravnavi posameznikov s kroničnimi ranami na podlagi načel iz modela Oremove²
 - Opolnomočenje (na podlagi priznanega modela zdravstvenih prepričanj)
- Ocena samooskrbe in kakovosti življenja/z zdravjem povezane kakovosti življenja posameznikov s kroničnimi ranami
- Kronične bolezni in sprejemanje svojega telesa/samopodoba
 - Skupne lastnosti pacientov s kroničnimi boleznimi (Kronične bolezni se ne prenašajo s človeka na človeka. So dolgotrajne in praviloma napredujejo počasi.)³
 - Značilne psihosocialne posledice kroničnih bolezni in njihovi zapleti
- Standardizirana taksonomija negovalnih diagnoz⁴ (glej npr. literaturo o NANDA ali OMAHA ali drug diagnostični sistem zdravstvene nege)^{4,5}
 - Razlika med negovalno diagnozo in medicinsko/zdravniško diagnozo
 - Sistematičen in diagnostični proces z uporabo standardizirane taksonomije negovalnih diagnoz, npr. NANDA
- Ključni izrazi
 - Skupine/vrste negovalnih diagnoz iz standardizirane taksonomije^{1,6,7} (diagnoze, usmerjene k nevarnosti – problemu, os)
 - Ustrezna standardizirana taksonomija negovalnih diagnoz, npr. NANDA, za primere oseb s kroničnimi ranami
 - Načrtovanje intervencij na podlagi ocene naslednjih diagnoz (glede na standardizirano taksonomijo negovalnih diagnoz, npr. razrede NANDA^{1,6} ali podobne standardizirane terminološke sisteme):
 - Razred »obtok«: neučinkovita prekrvavitve perifernih tkiv (nevarnost le-te)
 - Razred »koža/tkivo«: razjeda zaradi pritiska (nevarnost le-te), prizadeta integriteta tkiva
 - Nevarnost za travmo žile
 - Nevarnost za periferno nevrovaskularno disfunkcijo
 - Razred »telesna podoba«: moteno doživljanje telesne podobe
 - Razred »udobje«: akutna/kronična bolečina
 - Razred »obvladovanje«: neučinkovito načrtovanje dejavnosti
 - Razred »telesna sposobnost«: oslABLJENA mobilnost

- Razred »energetsko ravnovesje«: nezmožnost izvajanja dejavnosti
- Razred »izvajanje družbenih vlog«: nevarnost za osamljenost
- Razred »samooskrba«: primanjkljaj samooskrbe v povezavi z ukrepi v okviru zdravljenja ran
- Razred »promocija zdravja«: neučinkovito obvladovanje zdravja, neučinkovita zaščita, pomanjkljivo znanje
- Razred »nevarnost za zdravje«: nevarnost za okužbo, nevarnost za krvavitev, nevarnost za podaljšano pooperativno okrevanje

Več teh diagnoz se lahko kombinira z različnimi kliničnimi slikami. Na njihovi podlagi se lahko pripravijo načrti za samooskrbo in izobraževanje pacientov. Omeniti je treba, da se sistematični diagnostični postopki, ki jih določa NANDA-I, pogosto uporabljajo v srednji Evropi, v drugih državah pa se uporabljajo alternativni sistemi. Terminologijo bi bilo treba prilagoditi diagnostični terminologiji, ki se uporablja v posamezni državi.

Enota 4: Vodenje primerov (oskrba, osredotočena na pacienta)

Cilj

Cilj te enote študija je izboljšati znanje in razumevanje vodenja primerov, da bi lahko vodili primere pacientov med zdravljenjem in oskrbo v različnih okoljih.

Učni rezultati

Ob zaključku enote študija bi moral študent znati:

- K:** utemeljiti potrebo po vodenju primera glede na trenutni položaj pacientov in drugih deležnikov
- K:** razložiti možnosti vodenja primera ob upoštevanju ustrezne pravne podlage zadevnega zdravstvenega sistema

- K:** prepoznati pomen vodenja primerov v povezavi s celostnim procesom zdravstvene nege
- K:** opredeliti morebitna tveganja za pacientovo varnost pri oskrbi pacientov s kroničnimi ranami ter strategije za odpravljanje teh tveganj
- K/P:** opredeliti in zagotoviti/izpeljati ustrezne strategije za preprečevanje vrzeli/neenakosti v oskrbi ter spodbujati postopek na dokazih temelječe zdravstvene nege in intervencij
- K:** prepoznati pomen načrtovanja odpusta kot del vodenja primera posameznikov s kronično rano
- K:** analizirati težave, ki se lahko pojavijo zaradi neustrezne obravnave pacienta
- P:** voditi postopek oskrbe in usmerjati osebe, ki v njem sodelujejo, da prepreči tveganja za varnost pacientov
- P:** vključiti različne deležnike, tudi svojce/skrbnike, v zagotavljanje podpore in opredeliti njihove konkretne naloge pri izvajanju oskrbe
- A:** zavedati se težav, ki izhajajo iz neustreznega vodenja primerov
- A:** prepoznati svojo strokovno vlogo v vodenju primerov posameznikov/pacientov s kroničnimi ranami
- A:** zavedati se zapletenosti položaja pacienta (zdravstveno stanje, socialni status, mreža itd.) v okviru vodenja primera

Vsebina enote študija

- Opredelitev in filozofija vodenja primerov na individualni ravni
- Posebne potrebe posameznikov s kroničnimi ranami
- Težave, ki lahko nastanejo zaradi prekinitve zdravstvene oskrbe/nege na strani pacienta, drugih zasebnih skrbnikov in zdravstvenega sistema
- Vloga zasebnih skrbnikov pri obravnavi pacientov s kroničnimi ranami
- Svojci in njihova vloga pri podpori pacientu

- Vloga posameznih strok v multidisciplinarnem timu

Enota 5: Rane in celjenje ran

Cilj

Cilj te enote študija je izboljšati znanje in razumevanje fiziološkega in patološkega celjenja ran.

Učni rezultati

Ob zaključku enote bo študent znal:

- K:** razlikovati med fazami celjenja rane
- K:** opredeliti različne vrste celjenja
- K:** razložiti povezavo med celjenjem ran ter sistemskimi (notranjimi), zunanji ali lokalnimi dejavniki
- K:** opredeliti kronične rane glede na njihove značilnosti in vzroke
- K:** opisati motnje celjenja ran in njihove posledice
- K:** analizirati dejavnike, ki spodbujajo in upočasnjujejo celjenje ran v povezavi s primeri pacientov
- P:** povezati faze normalnega celjenja s klinično sliko rane
- P:** prepoznati značilnosti različnih ran v povezavi z različnimi kroničnimi boleznimi, kot so sladkorna bolezen (razjede diabetičnega stopala) in žilne bolezni (razjede na nogah)
- P:** kategorizirati rano na podlagi standardiziranih meril
- A:** ovrednotiti patofiziologijo celjenja rane kot izhodišče za zdravljenje, prepoznavanje vrste dna rane itd.
- A:** zavedati se posledic kroničnih ran in vpliva, ki ga imajo na pacientovo vsakdanje življenje

Vsebina enote študija

- Fiziologija normalnega celjenja ran

- Koagulacija krvi (vpliv antikoagulacijskih zdravil na celjenje ran)
- Faze celjenja rane, tj. vnetje, proliferacija in remodeliranje
- Primarno celjenje rane
- Sekundarno celjenje rane (proces reparacije), zapoznelo primarno zaprtje
- Patofiziologija in mikrobiologija celjenja kroničnih ran
- Dejavniki, ki vplivajo na celjenje (kot sta okužba in zmanjšana perfuzija)
- Diagnoza rane
- *Praktični primeri*

Enota 6: Prehrana in celjenje ran

Cilj

Cilj te enote študija je izboljšati znanje in razumevanje medicinske sestre/zdravstvenika o vplivu prehrane na celjenje ran.

Učni rezultati

Ob zaključku enote bo študent znal:

- K:** pogovoriti se o pomenu ustrezne prehrane pacienta z rano
- K:** pogovoriti se o vlogi hranil v normalnem procesu celjenja ran
- K:** opisati pogosta stanja, ki vplivajo na prehranske potrebe posameznika
- K:** opisati uporabo orodij za prehransko presejanje pri ocenjevanju
- K:** razložiti vpliv podhranjenosti na celjenje ran

K: pogovoriti se o vlogi dietetika pri obravnavi pacientov z ranami
K: razložiti bolnišnične dejavnike, ki povzročijo spremembo vnosa hrane
K: pogovoriti se o tveganju podhranjenosti v bolnišničnem in ambulantnem okolju
P: uporabiti ukrepe, povezane z zdravstveno nego, za prehransko podporo posameznika
P: izvesti oceno prehranjenosti in pripraviti prehranski načrt za pacienta
P: izbrati ustrezna prehranska dopolnila po celoviti oceni in glede na različni izid – pojasniti pomen učinka podhranjenosti na celjenje ran
A: potrditi pomen ocene prehranjenosti kot pomembnega elementa zdravljenja ran
A: sprejeti in spoštovati posameznikova kulturna prepričanja, poglede in stališča glede njegove prehrane

Vsebina enote študija

- Kalorične ali druge prehranske potrebe pacientov z akutno ali kronično rano
- Posebne potrebe posameznikov s specifičnimi kroničnimi boleznimi (npr. diabetes)
- Optimalna hranilna sestava za spodbujanje celjenja ran
- Delovanje hranil, vključno z vitamini, proteini in minerali
- Ocena prehranjenosti in orodja za prehransko presejanje
- Učinki podhranjenosti na celjenje ran
- Ocena stanja prehranjenosti, vključno z znaki in simptomi dehidracije in antropometričnimi meritvami ter biokemičnimi podatki in razlaga laboratorijskih vrednosti

- Vloga prehrane pri preprečevanju ran
- Vloga dietetika
- Vplivi dejavnikov, kot so hospitalizacija, vonj rane itd., na vnos hrane
- Vplivi socialnih in kulturnih dejavnikov na prehrano
- Parenteralne in enteralne oblike prehranskih dopolnil
- *Praktični primeri*

Enota 7: Vlažno celjenje ran

Cilj

Cilj te enote študija je izboljšati poznavanje ustrezne uporabe različnih oblog za rane glede na fazo celjenja rane.

Učni rezultati

Ob zaključku enote bo študent znal:

K: razumeti načela fazno ustreznega zdravljenja rane glede na lokalno zdravljenje
K: razlikovati med vrstami oblog in opisati indikacije/kontraindikacije za uporabo
K: razložiti merila idealne uporabe izdelkov za nego ran in te izdelke razvrstiti v različne skupine (obloge, raztopine itd.)
K: opredeliti lastnosti izdelka in indikacije za zdravljenje ran
P: pravilno uporabljati izdelke v dani situaciji
P: oceniti in izbrati izdelke ob upoštevanju kakovosti življenja pacienta
P: na podlagi indikacij/kontraindikacij, zdravstveno ekonomskih vidikov in želja pacienta izbrati ustrezno oblogo med razpoložljivimi terapevtskimi izdelki, ki se uporabljajo

P: vključiti pacienta (in/ali skrbnika/svojca) v postopek oskrbe rane glede na njegove sposobnosti in želje

P: skupaj s pacientom oceniti lokalno terapijo glede na cilje zdravljenja

A: sprejeti in spoštovati odgovornost glede ekonomskih vidikov celjenja ran (merila stroškovne učinkovitosti)

A: zavedati se skladnosti med lokalnim zdravljenjem rane in splošnim zdravljenjem splošnega stanja ter pacientove kakovosti življenja

Vsebina enote študija

- Načela vlažnega zdravljenja ran glede na fazo celjenja rane
- »Idealne« obloge za rane (zahteve v zvezi z ustreznimi terapevtskimi materiali)
- Obravnava vloge gaze v zdravljenju ran
- Voda in raztopine za čiščenje ran, npr. raztopine za izpiranje ran in antiseptiki
- Kategorije oblog z različnimi pomembnimi lastnostmi: indikacije, kontraindikacije in uporaba
 - Kontaktna mrežica/gaza za rano
 - Poliuretanski film
 - Alginati
 - Pene (obloge iz poliuretanske pene z majhnimi porami)
 - Hidrogeli (glej debridement)
 - Hidroaktivne obloge
 - Obloge iz hidrofiber
- Hidrokoloide
- Hidropolimerne obloge
- Visokovpojne obloge
- Aktivne obloge, ki vsebujejo (glej primere spodaj)
 - Glikozaminoglikane
 - Hialuronsko kislino
 - Kolagen
- Posebne aktivne učinkovine
 - Lokalni antiseptiki (antiflogistiki)
 - Lokalni antibiotiki
 - Sredstva, ki podpirajo nastanek granulacijskega tkiva
- Posebni primeri ran (glej primere spodaj)
 - Bolečina ob menjavi obloge
 - Nadzor nad vonjem rane (npr. aktivno oglje)
 - Obvladovanje eksudata (vrsta, stopnja in količina)
 - Preprečevanje biofilma in biološkega bremena
- Znaki in simptomi lokalne in sistemske okužbe (glej primere spodaj)
 - Krvavitev
 - Kontaktni in iritantni dermatitis
- *Praktični primeri*

Enota 8: Mikrobiologija in rane

Cilj

Cilj te enote študija je izboljšati poznavanje narave okužb ran s posebnim poudarkom na preprečevanju in simptomatiki zapletov okužbe.

Učni rezultati

Ob zaključku enote bo študent znal:

K: razložiti naravo okužb ran

K: prepoznati in opredeliti resnost okužbe rane

K: opredeliti zahteve po različnem zdravljenju glede na resnost okužbe rane

K: analizirati tveganja okužbe rane v danem primeru

K: pogovoriti se o morebitnih posledicah okužbe rane za pacienta

K: pojasniti tveganja, povezana s širjenjem okužbe in možnostjo sepse

P: prepoznati rane z velikim tveganjem za okužbo in značilne vzroke okužbe

P: uvesti higienske in terapevtske ukrepe za večkratno odporne mikroorganizme, vključno z izobraževanjem pacienta in njegovih družinskih članov

P: uvesti/izvesti pravi postopek za odvzem brisa rane

P: poučiti paciente in njihove svojce/skrbnike, da bodo prepoznali opozorilne simptome okužbe in ustrezno ukrepali

A: upoštevati pomen odpornih mikroorganizmov pri celjenju ran

A: razviti odgovoren odnos do ugotavljanja tveganja in zgodnjega odkrivanja okužb, povezanih z zdravstveno oskrbo

A: zavedati se potrebe po podpori v primeru okužb z večkratno odpornimi patogeni – potreba po posebnem režimu, spremembah življenjskega sloga itd.

Vsebina enote študija

- Kontaminacija, kolonizacija ter lokalna in sistemska simptomatika okužbe
- Dejavniki tveganja za okužbo rane Ravnesje bakterijske obremenitve in imunološkega statusa pacienta
- Komenzalne in saprofitne bakterije
- Narava večkratno odpornih bakterij
- Postopki za proti meticilinu odporni *Staphylococcus aureus* (MRSA), proti vankomicinu odporne enterokoke (VRE) in druge večkratno odporne bakterije
- Profilaksa in epidemiologija v zvezi z MRSA, VRE in drugimi večkratno odpornimi bakterijami
- Ocena in diagnoza okužbe
- Biofilm
- Vloga tehnik mikrobioloških kultur
- *Praktični primeri*

Enota 9: Antimikrobna sredstva, higiena in rane

Cilj

Cilj te enote študija je izboljšati znanje medicinskih sester in zdravstvenikov o naravi protimikrobnega zdravljenja in profilakse s posebnim poudarkom na varnostnih smernicah.

Učni rezultati

Ob zaključku enote bo študent znal:

K: pogovoriti se o naravi antimikrobnega zdravljenja in profilakse

K: razložiti različne indikacije za uporabo lokalnih antiseptikov in kdaj je indicirano sistemsko antibiotično zdravljenje

P: uporabljati z dokazi podprte lokalne, nacionalne ali mednarodne smernice o ustrezni uporabi antimikrobnih terapevtikov za rane v klinični praksi

P: izvajati vse higienske ukrepe v zvezi z nego rane

P: upoštevati higienske smernice o menjavi oblog in higieno rok

A: upoštevati odgovornost za različne vidike higiene.

Vsebina enote študija

- Dezinfekcija in sterilizacija
- Antiseptiki
- Antimikrobne obloge za rane
- Higiena in menjava oblog
- Usmerjena raba antimikrobikov⁸
- Sistemski antibiotik
- *Praktični primeri*

Enota 10: Akutne rane

Cilj

Namen te študijske enote je izboljšati poznavanje ocenjevanja in oskrbe akutnih ran (vključno s kirurškimi in travmatskimi ranami ter opeklinskimi poškodbami).

Učni rezultati

Ob zaključku enote bo študent znal:

K: opredeliti akutno rano

K: opisati primarno in sekundarno celjenje ran

K: ugotoviti, kdaj bi lahko bilo primerno zapoznelo primarno zaprtje

K: razložiti značilnosti kirurške rane

K: razpravljati o načelih kirurških rezov in reparacije ran

K: razumeti načela rekonstruktivne lestvice in kirurške rekonstrukcije

K: opisati značilnosti travmatske rane

K: razpravljati o načelih zdravljenja travmatske rane, vključno z ukrepi prve pomoči glede na

klasifikacijo poškodbe, tj. odrgnine, raztrganine, zmečkanine, penetracije in vbodne rane

K: opredeliti različne vzroke opeklin, tj. ogenj/plamen, vroča tekočina, termične, kemične opeklino

K: povzeti ukrepe prve pomoči za vsako vrsto opeklin

K: opredeliti ključna načela zdravljenja rane glede na vrsto in etiologijo akutne rane

K: opisati dodatne posege, ki se lahko uporabljajo pri obravnavi pacienta z akutno rano, tj. zdravljenje ran z negativnim tlakom (NPWT), presaditev kože, zamenjava tkiva

K/P: proučiti notranje in zunanje dejavnike, ki lahko vplivajo na celjenje akutne rane

K/P: opredeliti in prepoznati okužbo kirurške rane (SSI) in uporabiti ustrezne klasifikacijske sisteme za določitev resnosti

K/P: opisati dejavnike tveganja za okužbo kirurške rane in uporabiti ustrezne preventivne ukrepe

K/P: razložiti načela predoperativne, intraoperativne in pooperativne nege

P: izbrati najprimernejši način čiščenja/irigacije rane glede na vrsto ter etiologijo in simptomatiko akutne rane

P: uporabiti načela ocenjevanja ran ob upoštevanju klasifikacije ran, tj. kirurške, travmatske ali opeklinske poškodbe

P: poučiti paciente in njihove svojce/skrbnike o načelih obravnave kirurških/travmatskih ran in opeklinskih poškodb

P: razlikovati med najustrežnejšimi metodami debridmana glede na vrsto akutne rane

A: prepoznati pomen načel asepse in higijene pri zdravljenju pacientov z akutnimi ranami (vključno z zdravstveno nego z izolacijo/zdravstveno nego s pregrado)

A: upoštevati zaskrbljenost pacienta in prisotnost bolečine

A: zavedati se potrebe po ustreznem nadzoru in preventivnih ukrepih

Vsebina enote študija

- Epidemiologija akutnih ran
- Opredelitev pojmov
- Klasifikacija akutnih ran, tj. kirurških, travmatskih in opeklinskih poškodb, vključno z etiologijo in simptomatiko
- Klasifikacija opeklin glede na globino in resnost (vključno s kemičnimi in električnimi opekljami)
- Rane, povezane z opekljami – rane na donorskem mestu in kožnem presadku
- Otroške opekline in rane pri intenzivni negi opeklin
- Obvladovanje opeklin in brazgotin ter ran, povezanih z opekljami
- Psihosocialni vidiki opeklin
- Preprečevanje opeklin
- Primarno in sekundarno celjenje ran
- Zapoznelo primarno zaprtje/terciarno celjenje
- Dejavniki, ki vplivajo na celjenje ran (v zvezi z akutnimi ranami)
- Načela asepse in antiseptike ter higijene v zvezi z akutnimi ranami, vključno z zdravstveno nego z izolacijo/s pregrado)
- Kirurški rezi in načela zapiranja ran
- Travmatske rane (odrgnine, raztrganine, zmečkanine, penetracije in vbodne rane)
- Opeklinske poškodbe (ogonj/plamen, vroča tekočina, termične)
- Prva pomoč pri travmatskih ranah in opeklinskih poškodbah
- Načela jemanja anamneze in pregleda akutnih ran – kirurških, travmatskih in opeklinskih poškodb
- Načela oskrbe manjših in večjih travmatskih ran
- Okužba kirurške rane: preprečevanje, opredelitev, strategije ocenjevanja in nadzora
- Možnosti debridementa za akutne rane – kirurške, travmatske in opeklinske poškodbe
- Dodatne terapije/pripomočki za akutne rane, tj. NPWT
- Rekonstruktivna lestvica in načela kirurške rekonstrukcije
- Estetski rezultat in funkcija pri akutnih ranah
- *Praktični primeri*

Enota 11: Debridement in rane

Cilj

Cilj te enote študija je izboljšati razumevanje vloge debridementa kot sestavnega dela oskrbe ran ter vloge medicinskih sester/zdravstvenikov pri izvajanju različnih vrst debridementa.

Učni rezultati

Ob zaključku enote bo študent znal:

- K:** pojasniti razloge za uporabo debridementa in dejavnike tveganja v praksi
- K:** primerjati različne vrste tehnik debridementa in navesti, v katerih primerih jih je mogoče uporabiti
- P:** celovito oceniti rano, da presodi, ali je potreben debridement
- P:** oceniti različne metode debridementa in njihovo učinkovitost
- P:** uporabiti različne metode debridementa glede na možnosti zdravljenja, stanje pacienta in obseg prakse
- P:** dokazati, da zna izvesti debridement na neboleč način, po potrebi z uporabo analgezije ali lokalnih anestetikov
- P:** izvesti ustrezno oskrbo po postopku debridementa
- A:** upoštevati pomen strokovne odgovornosti in omejitev klinične prakse
- A:** upoštevati zaskrbljenost pacienta med postopkom debridementa
- A:** prepoznati pacientove neverbalne znake bolečine

Vsebina enote študija

- Uvod v debridement: opredelitev in indikacije
- Mehanski debridement

- Avtolitični, encimski debridement (vključno z medom)
- Zdravljenje z ličinkami (terapija z ličinkami)
- Tehnične rešitve
- Ostri in kirurški debridement
- Obvladovanje bolečine (lokalna/sistemska analgezija) kot del postopka debridementa
- *Praktični primeri*

Enota 12: Alternativne ali nekonvencionalne možnosti zdravljenja ran

Cilj

Cilj te študijske enote je izboljšati razumevanje možnosti in omejitev novih ali alternativnih metod zdravljenja (v povezavi s kompetencami) s posebnim poudarkom na tehnični opremi in naprednih izdelkih. Ta zdravljenja vključujejo nastajajoče terapije in možnosti zdravljenja v razvoju.

Učni rezultati

Ob zaključku enote bo študent znal:

- K:** razpravljati o potencialu in omejitvah novih alternativnih metod oskrbe ran
- K:** oceniti nove/alternativne intervencije za oskrbo posameznika z rano
- P:** uporabiti indikacije za uporabo alternativnih možnosti zdravljenja
- P:** uporabiti alternativne možnosti zdravljenja v klinični praksi, kjer je primerno
- P:** olajšati poučitev pacientov, skrbnikov in svojcev o uporabi alternativne/nekonvencionalne možnosti zdravljenja

A: prepoznati omejitve in prednosti alternativnih možnosti zdravljenja, pri čemer mora upoštevati tudi pravne in etične vidike
A: zavedati se morebitnih stranskih učinkov ali neželenih dogodkov, ki se lahko pojavijo pri uporabi alternativnih/nekonvencionalnih možnosti zdravljenja

Vsebina enote študija

- Zdravljenje ran z negativnim tlakom (NPWT)
- Laserska terapija
- Hiperbarična terapija s kisikom
- Lokalno zdravljenje s kisikom
- Ultrazvočna terapija
- Gensko spremenjeni dejavniki celjenja ran
- Električna stimulacija
- Terapija s plazmo
- *Praktični primeri*

Enota 13: Razjede zaradi pritiska

Cilj
Cilj te enote študija je izboljšati razumevanje diagnoze ter preprečevanja in zdravljenja razjed zaradi pritiska (ki se imenujejo tudi preležanine ali dekubitusi).

Učni rezultati

Ob zaključku enote bo študent znal:

K: razumeti patofiziološke mehanizme nastanka razjed zaradi pritiska
K: opredeliti stopnjo tveganja pacienta za nastanek razjed zaradi pritiska (uporabiti ustrezna orodja in lestvice)

K: izbrati ustrezne preventivne strategije za razjede zaradi pritiska glede na stanje pacienta
K/P: opredeliti razjede zaradi pritiska glede na stopnjo, ki jih je v teoriji in klinični praksi opredelil Evropski svetovni odbor za razjede zaradi pritiska (EPUAP/NPUAP/PIA)
K: izbrati razpoložljive terapevtske možnosti za zdravljenje razjede zaradi pritiska glede na stanje pacienta
K/P: proučiti dejavnike, zaradi katerih je posameznik nagnjen k poškodbam zaradi pritiska
K: opredeliti dejavnike tveganja, povezane s posebnimi vrstami pacientov
K: analizirati morebitne vzroke razjede zaradi pritiska (dekubitusa) v danem primeru
P: razlikovati med različnimi vrstami poškodb kože, in sicer poškodbami zaradi pritiska ter poškodbami zaradi drugih vzrokov, na primer poškodbami zaradi vlažnosti, poškodbami zaradi lepljenja in vlage, poškodbami zaradi naprav
P: uporabljati ustrezno opremo za prerazporeditev pritiska in oceniti njeno učinkovitost
P/A: oceniti potrebe pacientov glede zmanjšanja pritiska, prerazporeditve pritiska in gibanja
P: poučiti paciente in njihove svojce o načelih preprečevanja in obravnave razjede zaradi pritiska
A: upoštevati tveganja za nastanek razjede zaradi pritiska pri posamezniku, zlasti razjede visoke stopnje
A: upoštevati učinke razjede zaradi pritiska na posameznikovo psihosocialno/vedenjsko stanje
A: prepoznati pomen intervencije zdravstvene nege in interakcij pri preprečevanju pritiska ter upoštevati multidisciplinarnost preventivnih ukrepov

Vsebina enote študija

- Epidemiologija razjed zaradi pritiska
- Patofiziologija razjed zaradi pritiska

- Dejavniki tveganja
- Strategije za preprečevanje razjed zaradi pritiska
- Klasifikacija poškodb zaradi pritiska (NANDA/EPUAP/NPUAP/PPIAP)
- Diferencialna diagnoza (inkontinenčni dermatitis oz. dermatitis, povezan z vlažnostjo, mikoza, opekline) in njeno spremljanje v sodelovanju s člani multidisciplinarnega tima
- Strategije spreminjanja položaja pacienta
- Vloga opreme za namestitvev položaja in prerazporeditev pritiska (npr. vzmetnica za razbremenitev pritiska)
- Ustrezen podporni (preventivni ali terapevtski) položaj
- Izobraževanje in motiviranje za gibanje (strategija za spodbujanje gibanja)
- Terapevtska načela (glej primere spodaj)
 - Konzervativna terapija
 - Terapija za zmanjševanje pritiska
 - Oskrba po operativnem posegu in nekrektomiji (npr. debridement)
- *Praktični primeri*

Enota 14: Sindrom diabetičnega stopala

Cilj

Cilj te enote študija je izboljšati razumevanje diagnoze, zdravljenja in preprečevanja sindroma diabetičnega stopala/bolezni.

Učni rezultati

Ob zaključku enote bo študent znal:

K: razumeti odnos med patofiziološkimi procesi in spremembami na stopalu

K/P: prepoznati razlike med vaskularnimi in nevrološkimi manifestacijami

K/P: prepoznati vpliv pritiska na nastanek malum perforans/nevrotrofičnih razjed

K/P: opredeliti spremembe na stopalu z ustreznimi ocenjevalnimi instrumenti, orodji in/ali lestvicami

K: razlikovati med različnimi vrstami ran, povezanimi s sindromom diabetičnega stopala

P: uporabljati preiskovalne in ocenjevalne metode ter diagnostične ukrepe in analizirati rezultate preiskave

P: izbrati/oceniti ustrezne pripomočke za zmanjšanje pritiska na stopalo in jih strokovno uporabiti v sodelovanju s

fizioterapevtom/podiatrom

P: uporabljati načela multidisciplinarne obravnave, ki upošteva večfaktorsko naravo zdravljenja glede na vrsto, mesto, vzrok razjede in pridružene bolezni

P: izvajati analize hoje in jih skupaj s pacientom oceniti glede na lokalne kompetence in politiko (zakon)

P: oblikovati individualizirane izobraževalne programe za paciente (in njihove družinske člane/skrbnike), ki bodo vključevali samopregledovanje stopal za preprečevanje razjed in nošenje ustrezne obutve za razbremenitev pritiska

P: izobraževati in usposabljeni paciente za hojo, ki zmanjšuje pritisk

A: prepoznati preprečevanje amputacij kot pomemben cilj zdravljenja

A: zavedati se priložnosti in omejitev, povezanih s podiatrično obravnavo (ker se izobrazba zdravstvenega osebja z nazivom podiater v evropskih državah razlikuje, je treba priložnosti in omejitve opredeliti glede na kompetence te skupine v določenem nacionalnem okolju)

A: upoštevati tveganja, povezana z zmanjšanim dojemanjem pacienta (npr. zaradi okvare kognitivnih funkcij), kadar je v zvezi z zdravljenjem sindroma diabetičnega stopala potrebno sodelovanje pacienta s samooskrbo

A: upoštevati tveganja sepse in gangrene

Vsebina enote študija

- Epidemiologija sindroma diabetične noge
- Dejavniki tveganja za ulceracijo ali amputacijo
- Preprečevanje zapletov
- Poti do ulceracije
- Poti do amputacije
- Stroški zdravljenja sindroma diabetične noge in amputacije, vključno s stroški spremljanja
- Patofiziologija
- Nevropatija
- Ishemija
- Klinična slika akutne in kronične Charcotove nevroartropatije
- Okužba
- Klasifikacija
- Osnovna in naprednejša diagnostika
- Terapija z debridementom z ličinkami (MDT)
- Zdravstveno varstvo pacientov s sindromom diabetičnega stopala in pomen komunikacije
- Načela terapije
- Možnosti zmanjševanja pritiska in razbremenitve;

na primer tesno prilegajoča se mavčna obloga

- Upravljanje mikrobiologije
- Revaskularizacija
- Amputacija in oskrba po manjši in večji amputaciji
- Preventiva in podiatrična oskrba
- Prepoznavanje in izobraževanje pacientov z velikim tveganjem
- Podologija in podiatrično vodenje
- Podporna oskrba in medicinski pripomočki
- *Praktični primeri*

Enota 15: Golenje razjede

Cilj

Cilj te enote študija je izboljšati razumevanje pogostih vzrokov za razjede na nogah, vključno z diabetičnimi, venskimi in arterijskimi (angiološkimi) dejavniki, ki vplivajo na diagnozo in zdravljenje razjed na spodnjem delu noge.

Učni rezultati

Ob zaključku modula bo študent znal:

K: razumeti najpomembnejše etiološke vzroke za diagnosticiranje in zdravljenje razjed na spodnjem delu noge

K: opisati znake in simptome, povezane z različnimi kliničnimi slikami razjed na spodnjem delu noge

K: razumeti indikacije za uporabo in vrsto razpoložljivih možnosti za kompresijsko terapijo

K: proučiti predpise o uporabi kompresijskih sistemov, vključno z dodatnim gradivom

K: razložiti, kdaj je treba paciente napotiti k specialistu na posvet/za diagnozo
P/K: prepoznati različne pojavne oblike venskih razjed in razlikovati med njihovimi etiologijami
P: uporabiti ustrezne sisteme razvrščanja za opis rane/bolezni
P: uporabiti različne vrste kompresijskih sistemov na podlagi specifičnega stanja pacienta in se zavedati potencialnih zapletov
P: interpretirati rezultat ocene gleženjsko-brahialnega indeksa (APBI) ob upoštevanju pacientovih kliničnih znakov insimptomov
A: upoštevati specifično terapijo osnovne bolezni kot osnovni del zdravljenja
A: upoštevati potrebo po različnih ukrepih/posegih glede na etiologijo razjede na nogi.

Vsebina enote študija

- Razvrstitev tipov razjed na nogi
- Krčne žile in varice
- Periferna arterijska okluzivna bolezen
- Kronična venska insuficienca
- Mešana patologija
- Venski edem
- Limfni edem
- Pyoderma gangrenosum
- Redki vzroki razjed na spodnjem delu noge
- Profilaksa/preprečevanje
- Temelji kompresijskega zdravljenja (nogavice in povoji)

- Različne tehnike kompresijskega zdravljenja in praktičnega učenja
- Možnosti lokalnega zdravljenja
- Vloga zdravil pri zdravljenju
- Kirurški poseg
- *Praktični primeri*

Enota 16: Raztrganine kože

Cilj

Cilj te enote študija je okrepiti znanje in razumevanje preprečevanja in obravnave raztrganin kože. V okviru te enote se bodo proučili tudi dejavniki tveganja za raztrganine kože, da bi se udeležencem omogočili opredelitev in kategorizacija/tipizacija raztrganin kože za pomoč pri doslednem evidentiranju.

Učni rezultati

Ob zaključku modula bo študent znal:

- K:** opredeliti raztrganino kože
- K:** opisati epidemiologijo raztrganin kože in njihov vpliv na zagotavljanje zdravstvene oskrbe
- K:** povezati anatomijo in funkcijo kože z nastankom raztrganin kože
- K:** razpravljati o pomembnih dejavnih tveganja, zaradi katerih je posameznik nagnjen k nastanku raztrganin kože
- P:** opredeliti strategije za zmanjšanje tveganja za raztrganine kože (vključno z vlogo pacienta, izvajalca zdravstvenih storitev in okolja)
- P:** pripraviti in ovrednotiti načrt za preprečevanje raztrganin kože za posameznika, pri katerem obstaja takšno tveganje
- P:** izvesti oceno posameznika z raztrganino kože
- P:** dokumentirati oceno na podlagi priznanega sistema razvrščanja raztrganin kože
- P:** izbrati ustrezno lokalno zdravljenje (vključno z ustrezno izbiro izdelkov) za posameznika z raztrganino kože

A: razviti odgovoren odnos v smislu dvoma o obstoječih praksah, ki lahko povečajo tveganje za pojav raztrganin kože

A: prepoznati pomembnost spremljanja in ocenjevanja rezultatov zdravljenja za posameznike z raztrganino kože

A: upoštevati pomen raztrganin kože kot dejavnika tveganja za razvoj okužbe

A: upoštevati psihosocialni vpliv raztrganin kože na posameznika in na kakovost življenja

Vsebina enote študija

- Patofiziologija nastanka raztrganin kože (v povezavi s komorbidnostjo, starostjo pacientov)
- Prevalenca in incidenca raztrganin kože v različnih zdravstvenih ustanovah
- Nacionalna/mednarodna z dokazi podprta praksa/klinična smernica
- Struktura in funkcija kože, vključno s spremembami na koži med procesom staranja, ter razlike med kožo novorojenčka, starostnika, akutno bolne in zdrave kože v povezavi z raztrganinami kože
- Opredelitev dejavnikov tveganja za nastanek raztrganin kože
- Ocena: fizična, psihološka, socialna (vključno z oceno bolečine in rane ter prehransko oceno)
- Preventivni ukrepi, vključno s protokoli in programi za zmanjšanje raztrganin kože
- Pomen prehrane in hidracije po posvetu z dietetikom v zvezi z obravnavo raztrganin kože
- Tehnike spreminjanja položaja pacienta in oprema pri obravnavi pacientov z večjim tveganjem za raztrganine kože

- Okolje pacienta in varnostni programi za zmanjšanje tveganja za padec
- Izbira izdelkov za oskrbo raztrganin kože, vključno z izdelki, ki niso priporočljivi
- Izobraževanje posameznikov in skrbnikov
- Opredelitev obravnave, osredotočene na pacienta, načrtovanje oskrbe in vrednotenje rezultatov
- Multidisciplinarni tim, ki se ukvarja z obravnavo raztrganin kože

Enota I 7: Paliativna oskrba rane

Cilj

Cilj te enote študija je izboljšati znanje in razumevanje celostnega pristopa k paliativni oskrbi ran.

Učni rezultati

Ob zaključku modula bo študent znal:

K: opredeliti paliativno oskrbo ran

K: opredeliti razliko med paliativno oskrbo ran in oskrbo kroničnih ran

K: povezati patofiziologijo ran v paliativni oskrbi s predlagano obravnavo pacienta

K: komunicirati ustrezno glede na zahtevno situacijo

K: pogovoriti se o pomenu psihosocialnih vidikov življenja z rano v paliativni oskrbi

P: opredeliti strategije za zmanjšanje bremena simptomov, povezanih z rano v paliativni oskrbi

P: pripraviti individualni načrt zdravljenja v okviru multidisciplinarnega tima

P: celostno oceniti pacienta z rano v paliativni oskrbi

P: celostno oceniti splošni položaj pacienta (neformalni skrbniki, socialno-ekonomski status itd.)

P: uporabljati večšine prilagojenega komuniciranja
P: podpirati paciente in svojce pri iskanju in učinkoviti uporabi strategij spoprijemanja
P: izbrati ustrezno lokalno zdravljenje (in ustrezni izdelek) za pacienta z rano v paliativni oskrbi
A: priznati potrebo po ustreznih komunikacijskih veščinah za sporočanje v težkih razmerah
A: prepoznati pomen ocenjevanja izidov zdravljenja za posameznike z rano v paliativni oskrbi
A: upoštevati psihosocialni vpliv rane v paliativni oskrbi na posameznika

Vsebina enote študija

- Razlika med oskrbo kronične rane in paliativno oskrbo rane
- Prevalenca ran v paliativni oskrbi v vseh zdravstvenih ustanovah
- Nacionalna/mednarodna z dokazi podprta praksa/klinične smernice
- Integrirani model paliativne oskrbe ran
- Preventivni ukrepi, vključno z nego kože in skrbjo za okolje
- Ocena: fizična, psihološka, socialna in duhovna (vključno z eksudatom, bolečino, vonjem, srbenjem, krvavitvijo, psihosocialnim vplivom)
- Izdelki, primerni za paliativno oskrbo ran, in njihova izbira (koristi in tveganja)
- Komunikacija s posamezniki in neformalnimi skrbniki
- Opredelitev ciljev obravnave, osredotočene na pacienta, načrtovanje oskrbe in vrednotenje rezultatov
- Delovati timsko v težkih razmerah

Enota 18: Zagotavljanje zdravstvenega varstva in zdravstvena ekonomija

Cilj

Cilj te enote študija je povečati sposobnost raziskovanja pravnih, finančnih in etičnih vprašanj, povezanih z zagotavljanjem storitev oskrbe ran, proučiti načela z dokazi podprte prakse in razumeti organizacijske potrebe pri obravnavi posameznikov z ranami, vključno z osnovami stroškovno učinkovite oskrbe.

Učni rezultati

Ob zaključku modula bo študent znal:

- K:** razumeti vire, potrebne za učinkovito oskrbo ran
- K:** prepoznati pomen zdravstvene ekonomike in zagotavljanja stroškovno učinkovite oskrbe
- K:** poiskati veljavno zakonodajo, ki ureja oskrbo ran
- K:** razpravljati o pomenu povračila stroškov in njegovem vplivu na kakovost oskrbe
- K:** razumeti vlogo medicinskih sester in zdravstvenikov v kliničnih preskušanjih
- K:** raziskati vlogo sektorja oskrbe ran in možnosti za sodelovanje med ponudniki zdravstvenega varstva in proizvajalci
- K:** raziskati etična vprašanja v zvezi z obravnavo oseb z ranami
- K/P:** opredeliti pravne zahteve za posamezne primere
- A:** upoštevati postopek uporabe različnih vrst oblog na ustrezen način za zmanjševanje stroškov

Vsebina enote študija

- Ekonomika zdravstva, stroškovna učinkovitost in oblikovanje proračuna
- Zakoni, ki urejajo zagotavljanje zdravstvenega varstva
- Povračila stroškov in ureditev zdravstvenega varstva
- Vloga sektorja oskrbe ran

- Etika
- Smernice, standardi in algoritmi za oskrbo ran (lokalni, nacionalni in mednarodni)
- Strategije za izboljševanje kakovosti
- Načela vodenja raziskav/kliničnih preskušanj
- *Praktični primeri*

Enota 19: Dokumentacija

Cilj

Cilj te enote študija je povečati sposobnost razumevanja in izpolnjevanja posebnih zahtev glede dokumentacije, povezane s procesom zdravstvene nege pri oskrbi ran.

Učni rezultati

Ob zaključku modula bo študent znal:

- K:** pojasniti zahteve za ocenjevanje in dokumentacijo v zvezi z oskrbo ran glede na najnovejšo literaturo
- K:** kritično oceniti različne sisteme dokumentacije (na papirju in v elektronski obliki) ter različne objektivne lestvice in orodja glede na njihovo uporabnost in praktičnost v različnih kliničnih okoljih
- K:** podpirati potrebo po standardiziranih in sistematičnih informacijah v zvezi z ranami v napotnicah za druge specialnosti
- K/P:** komunicirati v zvezi z rano z drugimi institucijami, ki potrebujejo dokumentacijo zdravstvene nege, npr. z zavarovalnicami in sodišči (izjave prič)
- P:** dokumentirati značilnosti rane v posameznem primeru v skladu s specifikacijami
- A:** sprejeti in pregledati dokumentacijo kot pomembno upravno nalogo

A: prepoznati in razumeti dokumentacijo kot pomembno zakonodajno zaščitno orodje

Vsebina enote študija

- Ustrezni minimalni nabor podatkov
- Parametri pisne dokumentacije (objektivne lestvice in njihova uporaba)
- Nedigitalna meritev rane
- Fotografija
- Računalniško podprti sistemi (elektronski registri ran)
- Izmenjava dokumentacije
- Pravna vprašanja varstva podatkov
- *Praktični primeri*

Viri in opombe

- 1 NANDA International. Defining the knowledge of nursing. www.nanda.org (obiskano 28. januarja 2019)
- 2 Orem DE. Nursing: concepts of practice (6th ed.). Mosby-Year Book Inc, 2001
- 3 WHO Noncommunicable Diseases <https://tinyurl.com/jaztskp> (obiskano 28. januarja 2018)
- 4 Nanda International. Nursing Diagnoses. Definitions and Classification, 2018-2020. Thime, 2017 <http://www.nanda.org/nanda-i-publications/nanda-international-nursing-diagnoses-definitions-and-classification-2018-2020/> (obiskano 28. januarja 2019)
- 5 Martin K. S. The Omaha System: A Key to Practice, Documentation, and Information Management. Health Connections Press, 2005
- 6 The Office of the National Coordinator for Health Information Technology. Standard nursing terminologies: a landscape analysis. 2017. <https://tinyurl.com/y7zlywrlf> (obiskano 28. januarja 2019)
- 7 NANDA-I si prizadeva olajšati razvoj, izpopolnjevanje, razširjanje in uporabo standardizirane diagnostične terminologije zdravstvene nege. Sistematični diagnostični postopki, ki jih opredeljuje NANDA-I, se pogosto uporabljajo v Srednji Evropi, medtem ko druge države uporabljajo alternativne sisteme. Terminologijo je treba prilagoditi diagnostični terminologiji, ki se uporablja v posamezni državi. www.nanda.org
- 8 EWMA. Antimicrobial Stewardship project: <https://tinyurl.com/yb6s2rf8>. (obiskano 28. januarja 2019)

4. Predviden obseg ur in metode učenja

V spodnji tabeli je pregled števila ur, potrebnih za predavanja in praktično delo v okviru temeljnih enot, navedenih v učnem načrtu:

Enota	Pričakovana delovna obremenitev* na enoto študija (v urah)			
	Predavanja	Samostojno učenje	Praktično delo** primeri pacientov	Izpit in priprava
ENOTA 1: Vloga preventive v oskrbi ran	4	2	Praktično delo v posebnih klinikah/centrih za rane*** ali pri vodenju pacientov z ranami (npr. agencije za oskrbo na domu, ki zagotavljajo oskrbo ran)	50 ur=
ENOTA 2: Z dokazi podprta zdravstvena nega/z dokazi podprta zdravstvena praksa	8	4	Praktično delo v posebnih klinikah/centrih za rane ali pri vodenju pacientov z ranami (npr. agencije za oskrbo na domu, ki zagotavljajo oskrbo ran)	
ENOTA 3: Izobraževanje pacientov in spodbujanje samooskrbe	12	6		
ENOTA 4: Obravnava primerov (oskrba, osredotočena na pacienta)	8	4		
ENOTA 5: Rane in celjenje ran	6	3		
ENOTA 6: Prehrana in celjenje ran	4	2		
ENOTA 7: Vlažno celjenje ran	4	2		
ENOTA 8: Mikrobiologija in rane	4	2		
ENOTA 9: Antimikrobna sredstva, higiena in rane	4	2		
ENOTA 10: Akutne rane	6	4		
ENOTA 11: Debridement in rane	4	2		
ENOTA 12: Alternativne možnosti zdravljenja ran	6	3		
ENOTA 13: Razjede zaradi pritiska	10	5		
ENOTA 14: Sindrom diabetičnega stopala	8	4		
ENOTA 15: Golenje razjede	10	5		
ENOTA 16: Raztrganine kože	4	2		
ENOTA 17: Paliativna oskrba rane	6	3		
ENOTA 18: Zagotavljanje zdravstvenega varstva in zdravstvena ekonomija	4	2		
ENOTA 19: Dokumentacija	4	2		
SKUPAJ	116	59		50

Specifikacije vsebine tabele

* Delovna obremenitev je število ur, ki jih študenti običajno potrebujejo za izvedbo vseh učnih dejavnosti, ki so potrebne, da dosežejo pričakovane učne rezultate, in vključuje: samostojno učenje in izpite poleg že zgoraj opisanih predavanj in praktičnega dela. Število ur se lahko podaljša glede na lokalne didaktične zahteve, vključno s pedagoško oceno potreb posamezne študijske skupine in posameznih študentov.

** Od študenta se pričakuje, da bo najmanj tri mesece delal v enoti za oskrbo ran ali podobni službi, da pridobi ustrezno raven izkušenj.

*** Enota/institucija za oskrbo ran; to mora biti priznana zdravstvena ustanova, pristojna za oskrbo pacientov z ranami. To lahko vključuje zdravstvene storitve v primarnem in sekundarnem zdravstvenem varstvu.

V skladu s priporočili naj bi učni načrt trajal skupaj od 1 do 2 leti od začetka izvajanja.

5. Predlagana literatura

Spodnji seznam ni izčrpen seznam literature, vendar vsebuje morebitno literaturo za vključitev v študijski program.

Učbeniki

Ayello, E. A., Baranoski, S. *Wound care essentials: practice principles*. (4. izd.) Wolters Kluwer, 2015
Armstrong, D. G., Lavery, L. A. *Clinical care of the diabetic foot*. (2. izd.) American Diabetes Association, 2010
Bowker, J. H., Pfeifer, M. A. Levin, O'Neal's. *The diabetic foot* (7. izd.). Mosby Elsevier, 2008
Bryant, R., Nix, D. *Acute and chronic wounds: current management concepts*. (5. izd.) Elsevier, 2016
Percival, S., Cutting, K. *Microbiology of wounds*. CRC Press, Taylor Francis Group, 2011
Nanda International. *Nursing Diagnoses. Definitions and Classification, 2018–2020*. Thime, 2017
Flanagan, M. *Wound healing and skin integrity: principles and practice*. Wiley-Blackwell, 2013
Kifer, Z. A. *Fast fact for wound care nursing*, Springer Publishing Company, 2012
Krasner, D. *Chronic wound care: the essentials*. HMP Communications, 2014
Phillips, C. J. *Health economics: an introduction for health professionals*. BMJ Books, Blackwell, 2005
Veves, A. et al. *The diabetic foot: medical and surgical management*. 3. izdaja. Humana Press, 2012
Wilkinson, J. *Nursing, process – a critical thinking approach*. Addison-Wesley Nursing, 1996

Recenzije:

Broughton, G., Janis, J. E., Attinger, C. E. *Wound healing: an overview*. *Plast Reconstr Surg* 2006; 117: 1e-S–32e-S. <https://doi.org/10.1097/01.prs.0000222562.60260.f9>
Venus, M., Waterman, J., McNab, I. *Basic physiology of the skin*. *Surgery* 2011; 29(10):469–472. <https://doi.org/10.1016/j.mpsur.2010.07.011>

Spletni viri

Agency for Healthcare Research and Quality. *Guidelines and Measures* <https://tinyurl.com/ycsh3tx8> (obiskano 29. januarja 2019)
Australian Wound Management Association Guidelines. <https://tinyurl.com/y9chkoon> (obiskano 29. januarja 2019)
Cochrane Library. <https://www.cochranelibrary.com/>
EWMA. <http://ewma.org/resources/for-professionals/ewma-documents-and-joint-publications/>
EWMA e-learning Course in Basic Wound Management. <http://ewma.org/what-we-do/education/ewma-e-learning/>
European Pressure Ulcer Advisory Panel. <http://www.eupap.org/pu-guidelines/> International Skin Tear Advisory Panel. <https://tinyurl.com/y8cz9wm> (obiskano 29. januarja 2019)
National Institute of Health and Care Excellence. *Pressure ulcers: prevention and management*. 2014 <http://www.nice.org.uk/guidance/cg179> (obiskano 29. januarja 2019)

National Pressure Ulcer Advisory Panel. <http://www.npuap.org/> (obiskano 29. januarja 2019)
Scottish Intercollegiate Guideline Network. <https://www.sign.ac.uk/our-guidelines.html>
Welsh Wound Network. <https://tinyurl.com/yay7564w> (obiskano 29. januarja 2019)
World Union Wound Healing Societies Consensus Guidelines. <https://tinyurl.com/ycy9zzgn> (obiskano 29. januarja 2019)
Wounds International Clinical Guidelines. <https://tinyurl.com/yb2mcpwp> (obiskano 29. januarja 2019)
Wounds UK Best Practice Statements. <https://tinyurl.com/jexrqhm> (obiskano 29. januarja 2019)
European Commission: learning opportunities and qualifications in Europe. Information about courses, work-based learning and qualification. <https://tinyurl.com/yhze6xu> (obiskano 29. januarja 2019)
Evropska komisija: Evropski sistem prenašanja in zbiranja kreditnih točk (ECTS): https://ec.europa.eu/education/resources-and-tools/european-credit-transfer-and-accumulation-system-ects_en
ECTS users guide. 2015 <https://tinyurl.com/y7xe5z7e> (obiskano 29. januarja 2019)
National Pressure Ulcer Advisory Panel, European Pressure Ulcer Advisory Panel in Pan Pacific Pressure Injury Alliance. *Prevention and treatment of pressure ulcers: Quick reference guide*. Haesler, E. (ed). Cambridge Media; 2014

Dokumenti EWMA

Pokorná, A., Holloway, S., Strohal, R. *Wound curriculum for nurses: post-registration qualification wound management—European Qualification Framework level 5*. *J Wound Care* 2017; 26(12): Suppl 12. <https://doi.org/10.12968/jowc.2017.26.Sup12.S1>
Franks, P., Barker, J., Collier, M., et al. *Management of patients with venous leg ulcer: challenges and current best practice*. *J Wound Care* 2016; 25(Suppl 6): S1–S67. <https://doi.org/10.12968/jowc.2016.25.Sup6.S1>
Price, P., Gottrup, F., Abel, M. *EMWA Study recommendations for clinical investigations in leg ulcers and wound care*. *J Wound Care* 2014; 23(Suppl 5): S1–S36. <https://doi.org/10.12968/jowc.2014.23.Sup5c.S1>
Probst S., Seppänen S., Gethin G., et al. *EWMA Document: home care-wound care*. *J Wound Care* 2014; 23(5 Suppl): S1–S44. <https://doi.org/10.12968/jowc.2014.23.Sup5a.S1>
Gottrup, F., Apelqvist, J., Bjansholt, T. et al. *EWMA document: antimicrobials and non-healing wounds—evidence, controversies and suggestions*. *J Wound Care* 2013; 22(5 Suppl): S1–S92. <https://doi.org/10.12968/jowc.2013.22.Sup5.S1>
Strohal, R., Apelqvist, J., Dissemond, J., et al. *EWMA document: debridement*. *J Wound Care* 2013; 22(Suppl 1): S1–S52. <https://doi.org/10.12968/jowc.2013.22.Sup1.S1>
Gottrup, P., Apelqvist, J., Price, P. *Outcomes in controlled and comparative studies on non-healing wounds: recommendations to improve the quality of evidence in wound management*. *J Wound Care* 2010; 19(6):237–68. <https://doi.org/10.12968/jowc.2010.19.6.48471>
European Wound Management Association (EWMA). *Position Document: Management of wound infection*. London: MEP Ltd, 2006
European Wound Management Association (EWMA). *Position Document: Identifying criteria for wound infection*. London: MEP Ltd, 2005
European Wound Management Association (EWMA). *Position Document: Wound Bed Preparation in Practice*. London: MEP Ltd, 2004.

6. Glosar

Ocena:

V tem učnem načrtu se ocena nanaša na klinično oceno pacienta in rane, ki zajema proučitev anamneze ter splošni celostni pregled pacienta z rano in lokalnega stanja (rane in okolne kože).

Angiologija:

Angiologija je medicinska specializacija, ki proučuje bolezni obtočil in limfnega sistema (tj. arterij, ven in limfnih žil ter njihovih bolezni).

Antiflogistik:

Sredstvo, ki zmanjšuje vnetje.

Vodenje primera:

Vodenje primera je splošen pojem, ki se nanaša na olajšanje izvajanja načrtov zdravljenja, da bi se zagotovilo izvajanje ustrezne zdravstvene oskrbe.

Charcotova nevroartropatija:

Charcotova nevroartropatija se nanaša na napredujočo degeneracijo obremenjenega sklepa, proces, za katerega so značilni propadanje kosti, resorpcija kosti in sčasoma deformacija kosti.

Debridement:

Postopek odstranjevanja mrtvin ipd. iz različnih vrst ran (npr. razjed zaradi pritiska, opeklin).

Z dokazi podprta zdravstvena nega:

Z dokazi podprta zdravstvena nega je pristop, temelječ na osebnem kliničnem strokovnem znanju v kombinaciji z najnovejšimi, relevantnimi raziskavami, ki so na voljo na to temo.

Cilj z dokazi podprte zdravstvene nege je izboljšati zdravje in varnost pacientov ter hkrati zagotoviti oskrbo na stroškovno učinkovit način, da se izboljšajo rezultati za pacienta in zdravstveni sistem.

Z dokazi podprta praksa:

Namen tega pristopa je najboljše dokaze, pridobljene na podlagi raziskav, povezati s kliničnim strokovnim znanjem in vrednotami pacientov.

Evropski sistem prenašanja in zbiranja kreditnih točk (ECTS):

ECTS je standard za primerjavo študijskih dosežkov in uspešnosti študentov visokošolskega izobraževanja v EU in drugih sodelujočih evropskih državah. Študijsko leto ustreza 60 kreditnim točkam, ki so običajno enakovredne 1.500–1.800 uram skupne delovne obremenitve ne glede na standard ali vrsto kvalifikacije.

Evropsko ogrodje kvalifikacij

Cilj evropskega ogrodja kvalifikacij je povezati nacionalne sisteme kvalifikacij različnih držav s skupnim evropskim referenčnim okvirom in primerjati ravni kvalifikacij v različnih državah ter različnih sistemih izobraževanja in usposabljanja. Od leta 2012 se vse nove kvalifikacije, izdane v Evropi, sklicujejo na ustrezno raven EOK (https://ec.europa.eu/ploteus/search/site?f%5B0%5D=im_field_entity_type%3A97).

Evropska zveza za oskrbo ran (EWMA):

Evropska neprofitna krovna organizacija, ki povezuje nacionalne organizacije za oskrbo ran, posameznike in skupine, ki se ukvarjajo z oskrbo ran.

Osrednji cilj zveze EWMA je podpirati izvajanje interdisciplinarne in stroškovno učinkovite visokokakovostne oskrbe ran. (www.ewma.org)

Evropski svetovalni odbor za razjede zaradi pritiska (EPUAP):

Evropska organizacija, ki si prizadeva za evropske raziskave, izobraževanje in svetovanje na področju preprečevanja in zdravljenja razjed zaradi pritiska. Njegovo poslanstvo je pomagati ljudem, ki trpijo zaradi razjed zaradi pritiska ali so izpostavljeni tveganju nastanka teh razjed, zlasti z raziskavami in izobraževanjem javnosti ter z vplivanjem na to, da bi bila politika na področju razjed zaradi pritiska v vseh evropskih državah usmerjena v ustrezno oskrbo razjed zaradi pritiska, ki bi bila osredotočena na pacienta in stroškovno učinkovita (www.epuap.org).

Inkontinenčni dermatitis:

Vnetje kože, ki nastane ob stiku urina in/ali blata s kožo.

Dermatitis, povezan z vlažnostjo:

Vnetje in erozija kože zaradi dolgotrajne izpostavljenosti vlagi in njeni vsebini, vključno z urinom, blatom, znojem, eksudatom rane, sluzjo ali slino.

Terapija z ličinkami:

Terapija z ličinkami (imenovana tudi biokirurgija) je vrsta bioterapije, ki vključuje vnos živih, dezinficiranih ličink (ličink muh *Lucilia serricata*) v kožo, ki se ne celi, in mehka tkiva v rani za čiščenje nekrotičnega tkiva v rani (debridement) in razkuževanje.

Malum perforans:

Malum perforans, znana tudi kot nevrotropična razjeda, je dolgotrajna, običajno neboleča razjeda, ki prodre globoko v kožo ali skozi kožo, običajno na podplatu. Je pogost zaplet pri sladkorni bolezni in drugih boleznih, ki vplivajo na živce.

Minimalni nabor podatkov:

Seznam imen, opredelitev in virov podatkov, ki so potrebni za podporo določenemu namenu.

Proti meticilinu odporni *Staphylococcus aureus* (MRSA):

Okužba, ki jo povzroča vrsta bakterije *Staphylococcus*, ki je postala odporna proti številnim antibiotikom, ki se uporabljajo za zdravljenje običajnih okužb s stafilokoki.

NANDA International:

Mednarodna organizacija, ki zagotavlja standardizirano terminologijo/glosar negovalnih diagnoz NANDA International za uporabo v praksi zdravstvene nege. (www.nanda.org/).

Nozokomialna okužba:

Nozokomialna okužba, imenovana tudi bolnišnična okužba, je okužba, ki jo pacient dobi v bolnišnici ali drugi zdravstveni ustanovi.

National Pressure Ulcer Advisory Panel (NPUAP):

Ameriška neodvisna neprofitna strokovna organizacija, katere namen je preprečevati in oskrbovati preležanine (www.npuap.org).

Zdravljenje ran z negativnim tlakom (NPWT):

Zdravljenje ran z negativnim tlakom je terapevtska tehnika, pri kateri se uporabljajo vakuumske obloge za spodbujanje celjenja akutnih ali kroničnih ran in izboljšanje celjenja pri več vrstah akutnih ali kroničnih ran/ran, ki se ne celijo.

Negovalna diagnoza:

Negovalna diagnoza določa intervencije in izide za pacienta ter medicinski sestri omogoča, da pripravi načrt zdravstvene nege pacienta. Postopke diagnosticiranja zagotavljajo različne strokovne organizacije, npr. NANDA International.

Podiater/podiatrična obravnava:

V številnih državah se izraz »podiatier« nanaša na povezane zdravstvene delavce, ki so specializirani za zdravljenje spodnjih okončin, zlasti stopal. Podiatri v teh državah so strokovnjaki za diagnosticiranje in zdravljenje patologije stopal, vendar ne na kirurški način. V ZDA in nekaterih drugih državah so zdravniki podiatrične medicine zdravniki in kirurgi, ki obravnavajo spodnje okončine, predvsem stopala in gležnje.

Podologija:

Specializacija, ki se ukvarja z diagnosticiranjem in/ali medicinskim, kirurškim, mehanskim, fizikalnim in pomožnim zdravljenjem bolezni, poškodb in okvar človeškega stopala. Lahko se imenuje tudi kiropodija.

Podiplomsko izobraževanje:

Podiplomski študij se nanaša na izobraževanje, ki poteka po končanem splošnem izobraževanju iz zdravstvene nege (glej Diplomirana medicinska sestra/diplomirani zdravstvenik).

Pan-Pacific Pressure Injury Alliance (PPPIA):

PPPIAP (Pacifiška zveza za poškodbe zaradi pritiska) je (skupaj z EPUAP in NPUAP) prispevala k objavi Mednarodnih smernic za razjede zaradi pritiska.

Pyoderma gangrenosum:

Redka kožna bolezen, ki povzroča nekrozo tkiva. Glavni simptomi so majhne pustule, ki se razvijejo v velike razjede na različnih mestih na telesu. Lahko je ali ni povezana z drugimi boleznimi. Pogosto, vendar ne vedno, je posledica osnovne sistemske bolezni.

Diplomirana medicinska sestra/ diplomirani zdravstvenik:

Opredelitev diplomirane medicinske sestre/diplomiranega zdravstvenika v Evropi ureja zakonodaja Evropske unije (EU) z direktivami (Direktiva 2005/36/ES o priznavanju poklicnih kvalifikacij). Diplomirana medicinska sestra/diplomirani zdravstvenik je medicinska sestra/zdravstvenik, ki zaključi program zdravstvene nege in izpolni zahteve države, zvezne države, province ali podobnega organa za pridobitev dovoljenja za izvajanje zdravstvene nege. Področje delovanja diplomirane medicinske sestre/diplomiranega zdravstvenika je določeno z zakonodajo, ureja pa ga strokovni organ ali svet.

Tesno prilegajoča se mavčna obloga:

Posebej izdelana opornica, namenjena razbremenitvi stopala pri pacientih z razjedo na diabetičnem stopalu (glej Rane).

Razjeda:

Razjeda se običajno nanaša na kronično rano/rano, ki se ne celi (npr. razjeda zaradi pritiska, razjeda na diabetičnem stopalu ali razjeda na nogi (venska/arterijska/mešana)). Razjeda je opredeljena kot prekinitvev ali prelom telesne membrane, ki organu, katerega del je ta membrana, onemogoča normalno delovanje. Pogosto jo spremlja razpadanje tkiva, razjeda pa se pogosto okuži.

Evropsko združenje zdravnikov specialistov (UEMS):

UEMS je reprezentativna organizacija nacionalnih združenj zdravnikov specialistov v Evropski uniji in pridruženih državah. (www.uems.net).

Dodiplomsko izobraževanje iz zdravstvene nege:

Dodiplomsko izobraževanje iz zdravstvene nege se nanaša na izobraževalne programe za študente zdravstvene nege, ki še niso pridobili naziva diplomirane medicinske sestre/diplomiranega zdravstvenika.

Rana:

Ta učni načrt zajema zdravljenje kroničnih ran, ran, ki se ne celijo ali se težko celijo, in akutnih ran.

Akutne rane nastanejo zaradi operacije ali travme. Faze njihovega celjenja potekajo v predvidenem časovnem okviru. Akutna rana postane kronična, kadar ne sledi fazam celjenja, zaradi česar postane okrevanje dolgotrajnejše.

Kronične rane/rane, ki se ne celijo/se težko celijo, so rane, ki se zaradi različnih razlogov ne celijo normalno/zanje je značilno zapoznelo celjenje, ki je lahko posledica različnih etiologij. Najpogostejše vrste kroničnih ran/ran, ki se ne celijo/se težko celijo, vključujejo:

- razjede na nogi (arterijske, venske, mešane),
- razjede zaradi pritiska (imenovane tudi preležanine ali dekubitus),
- razjede na diabetičnem stopalu (sindrom diabetičnega stopala).